

*Харламов М.І., д.і.н.,
професор
Національний університет
цивільного захисту України
(м. Харків)*

МІСЬКІ ВОГНЕБОРЧІ КОМАНДИ У БОРОТЬБІ З ПОЖЕЖАМИ В УКРАЇНІ У 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.

Міські вогнеборчі команди або професійні команди міських пожежних – це організації вогнеборців, які виконували роботу з пожежогасіння у містах та приміських територіях і отримували заробітну плату від держави. Вони ж отримували і матеріально-технічну допомогу від різних урядових організацій. У містах також існували добровільні пожежні дружини і змішані вогнеборчі колективи – об'єднані команди професіоналів і добровольців, але їх кількість в Україні була значно меншою, ніж професійних організацій до середини 1920-х років. «Змішані» пожежні команди у цей період відігравали значно меншу роль у гасінні міських пожеж.

Наприкінці 1920 – на початку 1921 року начальником пожежної охорони Харкова М.В. Михайловим була створена «Інструкція для Харківської комунальної пожежної команди», у якій окреслювалися основні правила, інструкції для міських пожежних, структура команд вогнеборців, їх обов'язки та права тощо. Ця інструкція стала основним документом, який регламентував роботу пожежних Харкова на початку 1920 років, а згодом на її основі були створені та прийняті документи про організацію роботи усіх міських пожежних організацій в УСРР.

Головним завданням пожежних був захист життя та майна громадян під час пожеж, а також допомога у випадку інших стихійних лих – повеней, будівельних катастроф, обривів проводів високої напруги тощо. Вони мали сприяти розвитку профілактичної протипожежної роботи та розповсюдженню знань серед населення з вогнеборчої справи, спостерігати за дотриманням пожежних та будівельних правил. Службові взаємовідносини у вогнебочих колективах будувалися за спеціальними правилами, з метою дотримання дисципліни та збереження поваги до пожежних. Розпорядження керівництва мали виконуватися точно і у вказаний для виконання термін.

При відвіданні пожежної частини керівниками вищих державних органів, брандмайором, начальниками пожежних команд або їх помічниками, брандмейстер, його помічник, або черговий доповідали про стан справ у пожежній частині. Рапорт також надавався у наступних випадках: 1. Відповідальна особа на пожежі доповідала по прибутті вищого керівництва про хід роботи з пожежогасіння, склад пожежної команди та засоби з ліквідації вогню. 2. Керівник вогнеборчої команди при переданні командування з ліквідації пожежі вищому начальникові звітував про вжиті протипожежні заходи та досягнуті результати. 3. Старший пожежний команди по прибутті останньої на пожежу доповідав головній особі при гасінні вогню про приїзд зміни вогнеборців та її стан. 4. У випадку виклику резервної команди, її командир доповідав брандмейстеру про прибуття на місце загоряння. 5. При рекогносцировці пожежний-розвідник повідомляв про місце та характер пожежі брандмейстеру чи його помічникові. 6. Помічник брандмейстера або черговий по пожежній частині доповідав брандмейстеру при першому відвіданні останнього вранці пожежної частини про стан справ у пожежній команді на поточний момент. 7. Постовий пожежного караулу при перевірці звітував брандмейстеру чи його помічникові про стан справ на посту. Рапорти мали надаватися також вищому керівництву, брандмайору, начальникам пожежних команд, їх помічникам, брандмейстерам і помічникам інших пожежних частин. 8. Старший пожежного караулу звітував про повернення караулу до частини і про події, які відбулися під час несення варті брандмейстеру або його помічникові. 9. Черговий пожежної частини повідомляв про надзвичайні події в частині брандмейстеру.

